

Напрям 6. Актуальні проблеми інклюзивної освіти.

Долінчук Ірина Олегівна, асистентка кафедри психології,
логопедії та інклюзивної освіти
Загребельна Олександра Олександрівна
здобувачка бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 016
«Спеціальна освіта»
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ СЕНСОРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ

На сьогоднішній день в нашому суспільстві спостерігається тенденція до збільшення мовленнєвих порушень. Проте збільшується не тільки кількість дітей з порушеннями мовлення, а й тяжкість самих порушень.

Мовленнєвий розвиток дитини починається із впливу на органи чуття, смакових, нюхових, тактильних, слухових та зорових подразників. Аналіз міжгалузевих наук виявив, що для правильного функціонування центральної нервової системи потрібне надходження правильної інформації від органів чуття. Науковці, що досліджували це питання в галузі нейропсихології та дефектології, говорять про доречність застосування методів сенсорної інтеграції для дітей, що мають порушення мовлення [4].

Сенсорна інтеграція – це явище, співзвучне з розумінням функціонування мозку та нервової системи вцілому, де базовими системами відчуття є: дотик, пропріоцепція та вестибулярні відчуття [1]. Тобто, інформація, яку мозок отримує від органів чуття, обробляється там і повертається до нас у вигляді деякого знання про предмет, його ознаки, способи використання. Отже, чим краще працюють органи чуття, тим більше інформації отримує наш мозок і надає нам більше адекватних відповідей. Таким чином, завдяки сенсорному розвитку педагог дає дитині механізм пізнання навколишнього світу.

Методи сенсорної інтеграції можна застосовувати для корекції та компенсації різних видів психофізичних порушень. Діти з порушеннями поведінки, мовлення, мислення та емоційно-вольової сфери можуть успішно долати труднощі в розвитку та соціально адаптуватися в сучасному суспільстві [2].

Сьогодні все більше фахівці долучаються до використання сенсорної інтеграції на заняттях з дітьми із порушеннями психофізичного розвитку. Методи сенсорної інтеграції застосовують на логопедичних заняттях, під час режимних моментів, у різних видах діяльності дитини.

Основна робота з дітьми з порушеннями мовлення на первинному етапі – викликати бажання дитини наслідувати та активізувати мовлення у вигляді будь-яких звуків. Завдання педагога – збільшити обсяг зорової та слухової уваги через фіксацію на конкретних предметах, звуках, запахах, дотиках.

Однією з необхідних складових логопедичного заняття є артикуляційна гімнастика. Вона забезпечує розвиток органів артикуляційного апарату. Під час комплексу артикуляційних вправ можна застосовувати, якийсь смаколик, наприклад цукерку, чупа-чупс, печиво, соломку, це сприяє накопиченню сенсорних вражень, формує здатність розуміти словесні інструкції, формує мотивацію дитини до подолання труднощів.

Для розвитку моторики артикуляційних органів можна використовувати соки, фрукти, овочі. Під час артикуляційної вправи «Трубочка» дитина витягає губи трубочкою, щоб попити сік через коктейльну трубочку. Інший спосіб виконання цієї вправи: нарізати шматочки фруктів або овочів і запропонувати дитині брати їх губами, що витягнуті в трубочку. Також за допомогою фруктів дитина може виконувати інші артикуляційні вправи, наприклад «Смачне варення», «Горішки» тощо. Під час виконання вправ у дитини розвивається та закріплюється відчуття запаху, смаку, кольору та форми, також збагачується словник дитини, удосконалюються граматичні категорії та діалогічне та монологічне мовлення дитини [3].

Дихальні вправи можна проводити з водяним басейном. Дитині пропонуємо дути на воду, утворювати «хвилі», рухати кораблик або утворювати бульбашки. Це також сприяє розвитку сенсорних відчуттів дитини.

Під час етапу автоматизації звуків дитині пропонується промовляти склади чи слова зі звуком, який вона вивчає, та одночасно сортувати предмети за будь-якою ознакою, нанизувати намистинки, шукати предмети, що захованні чи в піску, чи в крупі, будувати з кубиків башти, викладати їх, чіпляти прищіпки тощо[3].

Крім того, ефективним засобом для використання в роботі логопеда є сухі басейни, вони є багатофункціональними і їх наповнення може бути різноманітним.

Робота із сенсорної інтеграції проводиться у різних напрямках: сенсорне виховання, застосування стимулюючих вправ для активізації та розвитку в дітей сенсорних відчуттів, проведення релаксаційних заходів, що знижують агресію, тривожність, навчають саморегуляції, покращенню самооцінки дитини та сприяють становленню особистості, що може самостійно адаптуватися в суспільстві [1].

На заняттях, на яких застосовуються методи сенсорної інтеграції, діти задоволені від того, що чують, бачать, відчують, смакують, нюхають,

мацають. Також використання таких методів сприяє формуванню уявлень про оточуючий світ. В сумі це все позитивно впливає на розвиток дитини.

Отже, застосування методів сенсорної інтеграції дозволяє розкрити потенційні можливості дитини, сприяє розширенню словника, розвитку граматики та лексики, дає можливість цікаво автоматизувати поставлені звуки і ввести їх у самостійне мовлення дитини, і найголовніше, що в дитини з'являється мотивація до мовленнєвої діяльності.

Література:

1. Заплатинська Н. «Технології «сенсорної інтеграції» у системі корекційної психолого-педагогічної роботи з особами із порушеннями психофізичного розвитку. «Соціальна адаптація дорослих осіб з порушенням розвитку»: Матеріали науково-практ. конф. з міжнар. участю, м. Львів, 31 серп. – 1 верес. 2022 р. м. Львів, 2012. С. 65–71.
2. Скрипник Т. В. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом. Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. № 4(80). С. 24–32.
3. Стахова Л. Л., Душина А. А. Сенсорна інтеграція як метод корекції порушень мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : матеріали VIII Всеукр. заоч. науково-практ. конф., м. м. Суми, 15 лют. 2019 р. Суми, 2019. С. 127–129.
4. Э. Джин Айрес. Ребёнок и сенсорная интеграция. Понимание скрытых проблем развития. – М.: Теревинф, 2009. – 270 с.